

Till kulturnämnden

Anmälan av ytterligare synpunkter och uppgifter gällande utställningsprojekten "Framtidslandet" samt "Sol eller uran"

Förvaltningen har att i enlighet med kulturnämndens beslut 1979-09-24 inkomma med de ytterligare synpunkter och förslag som kan anföras gällande de föreslagna utställningarna "Framtidslandet" och "Sol eller uran" på Galleriet respektive Löpsedeln i Kulturhuset.

I tidigare tjänsteutlåtanden 1979-09-12 samt 1979-09-21 har de faktiska uppgifter redovisats som föreligger beträffande rubricerade utställningsprojekt. Vad som nu kan anges är vissa tillkommande synpunkter samt förslag till eventuell komplettering för att närmare kunna belysa de frågor som ansluter till det förestående ställningstagandet i energifrågan.

Beträffande utställningen "Framtidslandet" önskar förvaltningen framhålla att detta projekts tema enligt föreliggande planer spänner över ett vida större fält än det som kan hänföras till den nu aktuella energivälsproblematiken. Projektet avser att behandla en rad frågor som formuleras av det moderna samhällets fortsatta utveckling under 80-talet, och är således inte ägnat att ses som ett speciellt eller partiskt inlägg i den debatt, som kan förväntas komma att utvecklas i direkt anslutning till den folkomröstning, vars tidpunkt det ännu saknas definitivt beslut om. Det komplex av frågor som behandlas är delvis politiskt till sin natur, såtillvida att skilda politiska beslut erfordras för att de olika problem som utvecklingen aktualiserar skall kunna lösas. Dessa frågor behandlas dock i utställningen på ett tvär- eller allmänpolitiskt plan. Det bör dock framhållas att en stor del av de enskilda verken inte kan föras till politiska ställningstaganden utan rör mänskliga framtidsdrömmar och rent existentiella frågor.

När det gäller just kärnkraftsfrågan och tanken bakom projektet "Framtidslandet" ligger det nära till hands att göra en jämförelse med de uttalanden som gjorts från Svenska Kyrkans sida vid det nyligen avslutade biskopsmötet, där man säger sig vilja föra ut "väsentliga existentiella frågor" till debatt, frågor som sammanhänger med "människornas oro inför framtiden och som borde få mera utrymme i resonemangen inför folkomröstningen".

En liknande avsikt kan sägas gälla även projektet "Framtidslandet" men med den skillnaden att frågeställningarna är långt flera och karaktäriserade av den konstnärliga gestaltningens formspråk som exempelvis i Henck Wognums tänkta inslag "Ånglamakare". Utställningen har därtill sitt sikte inställt på hela 80-talet vilket betingar dess placering i tiden, precis på tröskeln till detta decennium, och är avsedd att ses som ett bidrag till en debatt som sträcker sig längre än till vissa bestämda dagspolitiska frågor. En sådan "80-talsdebatt" har redan börjat föras, vilket innebär att utställningens funktion, liksom motivationen hos de "kreatörer" som tillfrågats om att delta i projektet, på ett avgörande sätt är direkt relaterad till den planerade tidsperioden. Därtill kommer

att med den framförhållning som nu eftersträvas i planeringen synes det ej möjligt att inom en rimlig tidrymd finna utrymme för att genomföra just denna utställning vid en senare tidpunkt än den som föreslagits. Det bör då också markeras att det i så fall kommer att gälla ett annat och likartat, projekt. Förvaltningen finner det således angeläget att den planerade utställningen kan genomföras enligt det förslag som föreligger.

En utställning av det slag det här gäller kan också anses aktualisera frågan om vilken roll eller uppgift som det förväntas att Kulturhuset skall uppfylla. Vägledande för en sådan bedömning kan måhända bli ett par uttalanden av målsättningskaraktär som framfördes vid Kulturhusets öppnande.

Förutvarande finansborgarrådet Hjalmar Mehr uttryckte i sitt invigningsanförande följande:

"Det ligger en djup symbolik i att den första stora invigningen av det samlade cityregleringsverket gäller Kulturhuset. Det manifesterar den betydelse kulturen har och skall ha i Stockholms hjärta - kulturen i dess vidaste mening som en fundamental del av det sociala och materiella samhällsbyggandet".

Thorsten Sundström, dåvarande kulturborgarrådet, framhöll i sitt öppningsanförande bl a att:

"Här, bland banker och varuhus, skall det finnas tillfälle till en stunds eftertanke inför konstverk, ett besök i teater eller bibliotek, möjlighet att reta sig på eller glädjas åt en debatt, utställning, att själv delta i olika aktiviteter, att lyssna på musik och mycket annat".

En rimlig sammanfattning beträffande Kulturhusets målsättning synes kunna formuleras så, att debatten, kopplad till det sociala och materiella samhällsbyggandet, från början har betraktats som en självklar och integrerad del i Kulturhusets verksamhet. Naturligt nog torde det vara deltagandet i den aktuella debatten som skall kunna glädja respektive reta sinnena till konstruktiva aktiviteter kring frågor rörande samhällets utveckling.

För konstnärer och andra som kan bidra till att formulera debattens frågor är det då av avgörande betydelse att yttrandefriheten kan upplevas som ett oinskränkt eget ansvarstagande inom ramen för den uppgift man påtagit sig. För att debatten skall föra framåt torde det finnas ett givet behov av förnyelse i den anda som helt nyligen kommit till uttryck i inledningen till yttrandefrihetsutredningens betänkande SOU 1979:49, formulerat på följande sätt, när det gäller det ansvar som utredningen anser bör präglade statens och kommunernas mediapolitik:

"Alla meningsriktningar har ett legitimt krav på att komma till tals. Medierna har ett ansvar för att så också sker. Men ansvar stäcker sig längre än så. Debattens idé är inte att vara representativ. Politiska beslut skall vara representativa - argument skall vara relevanta. Udda iakttagelser och nya tankar favoriseras inte i en samhällsdebatt som mäter tyngden bakom argumenten mer än tyngden i dem. I och mellan åsiktsgrupperingarna behöver vi oroarna och de andliga uppfinnarna".

Förvaltningen har uppfattat det som angeläget att debattens villkor vid Kulturhuset - likaväl som i övrigt - kan baseras på det synsätt som kommit till uttryck i de citerade styckena både vad gäller tidigare, nu aktuella och kommande utställningar.

Beträffande utställningen "Sol eller uran" kan anföras att förutsättningarna för detta projekt liksom för "Framtidslandet" bearbetats inom förvaltningen under en längre tid, innan frågan om folkomröstning i energifrågan tog en ny vändning i samband med Harrisburg-olyckan. Planerna har inte påverkats av den intensifierade debatt om kärnkraften som följde på olyckan i Harrisburg, utan projektet avser endast att på grundval av den rapport, kallad "Sol eller uran", som avlämnats av Sekretariatet för framtidsstudier, behandla möjligheterna till en reel valfrihet när det gäller framtidens energikällor.

För de båda projekten förutses, som tidigare angivits, att en pedagogisk uppföljning kommer till stånd med bl a program och debatter. Denna verksamhet beräknas komma att bli präglad av respektive utställningskaraktär. Detta innebär för "Framtidslandets" del, att den typ av debatter som där kan bli aktuella torde få en jämförelsevis visionär och experimentell prägel samt röra bl a de konstnärliga medlens framtid, medan den faktabetonade utställningen "Sol eller uran" ger möjlighet till debatt kring mera konkreta frågor. Debatten kan, om så anses önskvärd, utsträckas till att även omfatta folkomröstningens sakfrågor dvs de "Ja-" eller "Nej-alternativ" som man kan räkna med kommer att formuleras. Om så skall ske synes det lämpligt att sådana debatter få en äga rum i Kilen, i mera direkt anslutning till Löpsedelns utställning.

Om nämnden finner detta motiverat, skulle Gången intill Kilen under den aktuella tiden på sedvanligt sätt kunna upplåtas för en samtidig presentation av respektive "Ja-" och "Nej-sidans" ståndpunkter. Detta torde dock förutsätta att det finns både en "Ja-" och en "Nej-organisation" med likartad representativitet, och att dessa båda "organisationer" ställer sig positiva till att själva redovisa sina alternativ i Kulturhuset.

Med hänvisning till vad som ovan anförts hemställer förvaltningen att kulturnämnden, dels godkänner denna anmälan, dels - om nämnden finner detta motiverat - uppdrar åt förvaltningen att försöka genomföra en presentation av de båda alternativen i den förestående folkomröstningen på ett likvärdigt sätt i Gången någon tid under perioden februari - mars 1980.

Hans Waldenström

Late Sydhoff

Folke Olsson